

ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ : είδος σύνταξης, λειτουργία της γλώσσας, ρηματικά πρόσωπα, μακροπερίοδο ή μη λόγο, Σύνδεση προτάσεων

Η σημασία των γλωσσικών επιλογών (μέρος α)

✚ Λέγεται συχνά πως η ποιότητα των επιλογών μας μάς καθορίζει και αποτελεί τις προσωπικές πινελιές στον «καμβά» της ζωής μας. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και σε ένα κείμενο, καθώς αυτό αποτελεί έναν «καμβά» πάνω στον οποίο ο δημιουργός του θα χαράξει τις δικές του πινελιές, προκειμένου να μεταδώσει ιδέες και να καλλιεργήσει συναισθήματα. Οι εκφραστικές αυτές επιλογές προσδίδουν στο κείμενο μια ιδιαίτερη συναισθηματική «θερμοκρασία» και ένα νοηματικό βάρος. **Είναι, λοιπόν, πολύ σημαντικές !**

✚ Τα εκφραστικά μέσα (γλωσσικές επιλογές) περιλαμβάνουν :

- Το είδος του λεξιλογίου (απλό, επίσημο, λαϊκό, δημοτική, καθαρεύουσα, ιδιωματικές λέξεις, υποκοριστικά ή μεγεθυντικά, ξένες λέξεις)
- Τα μέρη του λόγου (ρήματα, ουσιαστικά, επίθετα, αντωνυμίες, επιφωνήματα)
- ενεργητική ή παθητική φωνή
- συγκεκριμένο ρηματικό τύπο

- πρόσωπο
- χρόνο
- έγκλιση

- μακροπερίοδο ή μη λόγο
- Σύνδεση των προτάσεων

- παρατακτική,
- υποτακτική,
- ασύνδετο σχήμα

- ρηματικά ή ονοματικά σύνολα
- αναφορική ή ποιητική λειτουργία της γλώσσας
- τα σημεία της στίξης

(θαυμαστικό, ερωτηματικό, αποσιωπητικά, παύλα, τελεία, εισαγωγικά, παρένθεση)

- Τον ευθύ ή πλάγιο λόγο
- Τα σχήματα λόγου (Παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση,

αντίθεση, επανάληψη, ασύνδετο σχήμα, άρση-θέση, ειρωνεία, κύκλος, κλιμακωτό, σχήμα λιτότητας, οξύμωρο, πλεονασμός, πολυσύνδετο, υπερβολή, συνεκδοχή κλπ)

- ✚ Εδώ (μέρος α)θα βρούμε υλικό για τις **λειτουργίες της γλώσσας**, το είδος της **σύνταξης**, τα **ρηματικά πρόσωπα**, τη **σύνδεση των προτάσεων**, τις **εγκλίσεις**, τον **μακροπερίοδο ή μη λόγο**.
- ✚ Στο μέρος β θα μελετήσουμε τα σημεία στίξης, τα σχήματα λόγου , τον ευθύ και τον πλάγιο λόγο.

❖ Λειτουργία της γλώσσας

- ✓ Με τη χρήση αναφορικής (ή δηλωτικής ή κυριολεκτικής) λειτουργίας της γλώσσας

- δίνεται βαρύτητα στην **πληροφορία**.
- Ο πομπός απευθύνεται στη **λογική**.
- Ο λόγος είναι **αντικειμενικός**.
- Τα νοήματα οργανώνονται **λογικά** και η πραγματικότητα αποδίδεται **ρεαλιστικά**.
- Το ύφος είναι **σοβαρό**.

- ✓ **Με τη χρήση ποιητικής** (ή **συνυποδηλωτικής** ή **μεταφορικής**) λειτουργίας της γλώσσας

➤ Στον μεταφορικό λόγο μια αφηρημένη έννοια **παραλληλίζεται** με κάτι γνωστό από την εμπειρία μας, **εικονοποιείται** και γίνεται ευκολότερα **κατανοητό**.

- Δίνεται βαρύτητα στη **μορφή** του μηνύματος.
- Ο λόγος απευθύνεται στο **συναίσθημα** του δέκτη και με αυτόν διεγείρονται και υποβάλλονται συναισθήματα.
- Ο λόγος είναι **υποκειμενικός**, καθώς υπάρχει μια πλασματική απεικόνιση της πραγματικότητας με τη χρήση σχημάτων λόγου.
- Το ύφος είναι **προσωπικό**, **ζωντανό** και **γλαφυρό**.

❖ Πώς λειτουργεί η ενεργητική και η παθητική σύνταξη

1. Με την ενεργητική σύνταξη

- εξαίρεται το πρόσωπο (ή το πράγμα) που δρα,
- ο λόγος γίνεται απλός και οικείος,
- προσδίδεται προφορικότητα και ζωντάνια, οπότε ο λόγος καθίσταται πιο εύστοχος επικοινωνιακά.

2. Με την παθητική σύνταξη

- εξαίρεται το αποτέλεσμα της ενέργειας του υποκειμένου
- ο λόγος αποκτά πυκνότητα και γίνεται πιο σύνθετος.
- Προσδίδεται στον λόγο επισημότητα και
- καθίσταται απρόσωπος και αντικειμενικός.

❖ Τα πρόσωπα του ρήματος

- Γιατί ο πομπός επιλέγει κάθε φορά ένα συγκεκριμένο ρηματικό πρόσωπο
- ΠΡΟΘΕΣΗ- ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

- ΥΨΟΣ

α' ενικό: Χρησιμοποιείται με σκοπό

- να προσδώσει προσωπικό/εξομολογητικό τόνο,
- να προβάλλει προσωπικές απόψεις ή να εξομολογηθεί προσωπικά βιώματα, να κάνει μια υποκειμενική κατάθεση
- να προσδώσει αμεσότητα και ζωντάνια στο ύφος,
- οικειότητα, υποκειμενικότητα, αξιοπιστία

β' ενικό: Χρησιμοποιείται με σκοπό

- ✚ να αναπτύξει ένα νοερό διάλογο, να χτίσει μια σχέση οικειότητας και ένα κλίμα επικοινωνίας με τον δέκτη,
- ✚ να προσδώσει ένα διδασκτικό παραινετικό/προτρεπτικό τόνο,
- ✚ να προβληματίσει, να αφυπνίσει, να ενεργοποιήσει τον δέκτη
- ✚ να προσδώσει δραματικότητα, θεατρικότητα, ζωντάνια και αμεσότητα στο κείμενό του, προκειμένου να το καταστήσει πιο εύληπτο.

γ' ενικό: χρησιμοποιείται με σκοπό

- ✓ να προβληθούν οι απόψεις ως αντικειμενικές και γενικά αποδεκτές,
- ✓ να παρουσιαστεί ο συγγραφέας ως αποστασιοποιημένος παρατηρητής,
- ✓ να καταστεί το ύφος ουδέτερο και τυπικό και
- ✓ η διάθεση ρεαλιστική.

α' πληθυντικό: χρησιμοποιείται με σκοπό

- Να εντάξει ο πομπός και τον εαυτό του στο σύνολο των ανθρώπων που μοιράζονται τον ίδιο προβληματισμό/αγωνία/προσπάθειες σχετικά με το θέμα χ(το αναφέρουμε απαραίτητως στην απάντησή μας), ο συγγραφέας και ο αναγνώστης (πομπός και δέκτης) εμφανίζουν κοινή οπτική γωνία, δίνεται έτσι αίσθηση συλλογικότητας/συμμετοχής.
- Θέλει να προσδώσει στο κείμενό του πειστικότητα, οικειότητα, αμεσότητα και παραστατικότητα, προκειμένου να **αφυπνίσει, να ενεργοποιήσει, να κινητοποιήσει τον δέκτη**
- Στοχεύει να καταδείξει ότι το **θέμα Χ** είναι σοβαρό και πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο καθολικού ενδιαφέροντος. Αναδεικνύει την καθολικότητα ενός προβλήματος,

β' πληθυντικό:

- ✓ προσδίδει **παραίνεση και διάθεση προτροπής**. Το ύφος γίνεται διδακτικό, παραινετικό
- ✓ Παράλληλα υπάρχει ζωντάνεια και αμεσότητα, οικειότητα πομπού-δέκτη κι ένας τόνος ευγένειας.
- ✓ Αναπτύσσει έναν **νοερό διαλογο με τον δέκτη, χτίζοντας ένα κλίμα επικοινωνίας**.
- ✓ Στοχεύει στην **ευαισθητοποίηση, αφύπνιση και ενεργοποίηση** του δέκτη.

γ' πληθυντικό:

- ✓ προσδίδει αντικειμενικότητα, εκφράζει αποστασιοποίηση
- ✓ εκφράζονται απόψεις γενικά αποδεκτές,
- ✓ προσδίδει στο κείμενο απρόσωπο, ουδέτερο και επίσημο ύφος

❖ Σύνδεση προτάσεων

1. Παρατακτική σύνδεση: Σύνδεση όμοιων προτάσεων, δηλαδή Κύρια + Κύρια ή δευτ. Χ. + δευτ. Χ. . Οι προτάσεις παραμένουν ισοδύναμες και αυτοτελείς. Ο λόγος είναι απλός, λιτός, άμεσος. Υπάρχει ζωντάνια και προφορικότητα.
2. Υποτακτική σύνδεση: Σύνδεση ανόμοιων προτάσεων, δηλαδή Κύρια + Κύρια ή δευτ. Χ + δευτ. Ψ. Ο λόγος γίνεται σύνθετος και πυκνός. Αποκτά επισημότητα και πειστικότητα. Αποτυπώνει τις λογικές σχέσεις

μεταξύ των περιεχομένων των προτάσεων. Δείχνει τις ιδιαίτερες εκφραστικές ικανότητες του πομπού.

*Διαδοχική υπόταξη: συνεχείς δευτερεύουσες προτάσεις διαφορετικού είδους που εξαρτώνται η μία από την άλλη.

3. Ασύνδετο σχήμα: Όμοιοι όροι ή όμοιες προτάσεις που χωρίζονται με κόμμα.

i. το περιεχόμενο δίνεται συνοπτικά και δίνεται γοργός ρυθμός στον λόγο και πυκνότητα νοημάτων

ii. Με το ασύνδετο σχήμα δίνεται έμφαση και τονίζεται η σπουδαιότητα ή η επικινδυνότητα μιας κατάστασης -την εντοπίζουμε και την καταγράφουμε

iii. Το ασύνδετο σχήμα συμβάλλει στη συγκινησιακή φόρτιση του δέκτη =ένταση- εντοπίζουμε και αναφέρουμε το συναίσθημα που δημιουργείται.

❖ Με τον μακροπερίοδο λόγο επιτυγχάνεται

- η διατύπωση πιο σύνθετων νοημάτων και
- η γρήγορη και δυναμική εξέλιξη του κειμένου.
- οι ιδέες παρουσιάζονται αναλυτικά, γεγονός που συντείνει στην κατανόηση του κειμένου.
- η ανάδειξη των ειδικότερων σχέσεων ανάμεσα στις επιμέρους εκφραζόμενες έννοιες· σχέσεις χρονικής ακολουθίας ή αιτιολόγησης, σχέσεις σκοπού, προσδιορισμού, συμπεράσματος κ.ά.

❖ Μικροπερίοδος λόγος

Ο βασιζόμενος σε μικρές περιόδους λόγος είναι εκ των πραγμάτων

- πιο απλός, εφόσον επιτρέπει στον αναγνώστη να παρακολουθεί ευκολότερα το ξεδίπλωμα της σκέψης του γράφοντος.
- Προκύπτει, έτσι, ένα κείμενο που διαβάζεται πιο γοργά,
- άρα ένα κείμενο με μεγαλύτερη ζωντάνια.

❖ Οι εγκλίσεις του ρήματος

Οριστική: δηλώνει κάτι το πραγματικό και βέβαιο,

- κάτι που είναι δυνατό να συμβεί (θα + παρατατικός ή υπερσυντέλικος),
- κάτι που είναι πιθανό (θα + οριστική οποιουδήποτε χρόνου), παράκληση (σε ερωτήσεις),
- ευχή (μακάρι να / ας + οριστική παρελθοντικού χρόνου).

Υποτακτική: δείχνει επιθυμία, κάτι που ενδέχεται να γίνει, προτροπή, αποτροπή, απορία, προσταγή, παραχώρηση (πριν από αυτή υπάρχουν τα: ας, να, για να, αν, όταν, μόλις, πριν, μη/μην)

Προστακτική: προσταγή, προτροπή, αποτροπή, απαγόρευση, ευχή, παράκληση

❖ Απρόσωπη σύνταξη

• Με την απρόσωπη σύνταξη εκφράζεται η <u>αποστασιοποίηση</u> του γράφοντος και προσδίδεται <u>ουδέτερο ύφος</u> και συχνά <u>πιο επίσημο</u>.

